

Тернопільська обласна рада  
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації  
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії  
ім. Тараса Шевченка

*Циклова комісія трудового навчання та технологій  
і образотворчого мистецтва*



## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

*Методика навчання мистецтв у закладах загальної середньої освіти  
(образотворче мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво»)*

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**  
Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Спеціальність **014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Корната М. Д. Методика навчання мистецтв у закладах загальної середньої освіти (образотворче мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво»): робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка за спеціальністю 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво). Кременець, 2024. 25 с.

**Розробник:**

*Корната Марія Дмитрівна* – викладач циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва Фахового коледжу Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва

Протокол від «01» серпня 2024 р. № 1

Голова циклової комісії



---

Віталій ПИСАРЕНЮК

## 1. Вступ

Курс «Методика навчання мистецтв у закладах загальної середньої освіти (образотворче мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво»)» має на меті формування у здобувачів фахової передвищої освіти відповідних фахових навичок, необхідних для виконання діяльності педагога, набуття практичних умінь та навичок основ педагогічного малюнка, методики викладання образотворчого мистецтва, принципів організації художньо-творчої діяльності на уроках образотворчого мистецтва.

Нормативна навчальна дисципліна «Методика навчання мистецтв у закладах загальної середньої освіти (образотворче мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво»)» є ключовим елементом підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти. Її основна мета полягає у формуванні у здобувачів фахової передвищої освіти професійних компетентностей, необхідних для успішного здійснення педагогічної діяльності. У рамках цього курсу здобувачі освіти опановують методики викладання образотворчого мистецтва, принципи організації художньо-творчої діяльності, а також отримують практичні навички створення педагогічного малюнка.

Особлива увага приділяється розвитку умінь використовувати образотворче мистецтво як засіб розвитку творчих здібностей учнів, сприяння емоційному самовираженню та пізнавальній активності. Вивчення курсу допомагає майбутнім педагогам не лише оволодіти технічними прийомами та методичними підходами, але й усвідомити виховний потенціал мистецтва, його здатність впливати на духовний розвиток і формування цілісної особистості дитини.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика навчання мистецтв у закладах загальної середньої освіти (образотворче мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво»)» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Образотворче мистецтво) з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво).

## 2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни		
Кількість кредитів ECTS:– 6	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна		
Змістових модулів – 8	Спеціальність 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)	<b>Рік підготовки:</b>		
		3-й		4-й
Загальна кількість годин – 180	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Образотворче мистецтво)	<b>Семестр</b>		
		5-й	6-й	7-й
		<b>Лекції</b>		
		16 год.	36 год.	18 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; 3; 2 самостійної роботи здобувача – 1; 1,5; 1	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	<b>Практичні</b>		
		14 год.	24 год.	12 год.
		<b>Самостійна робота</b>		
		15 год.	30 год.	15 год.
		<b>Вид контролю:</b> екзамен – 7-й семестр		

**Примітка.** Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – 61,11% до 38,9%.

### 3. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Метою** навчальної дисципліни «Методика навчання мистецтв у закладах загальної середньої освіти (образотворче мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво»)» є формування у майбутніх учителів образотворчого мистецтва здатності до організації процесу художнього навчання учнів на уроках мистецтва (образотворчого мистецтва) в закладах загальної середньої освіти.

#### **Основні завдання курсу:**

- свідоме оволодіння здобувачами фахової передвищої освіти теоретичними знаннями з проблем методики навчання образотворчому мистецтву;

- усвідомлене засвоєння завдань, змісту, форм та методів навчання образотворчому мистецтву учнів різних вікових груп;

- набуття здобувачами теоретичних знань, практичних вмінь та навичок, необхідних у реалізації виховних та художньо-розвиваючих можливостей занять образотворчим мистецтвом, пов'язаних з формуванням моральних якостей особистості та з завданням її естетичного виховання; кваліфікованого керівництва художньо-творчою діяльністю школярів;

- набуття здобувачами освіти умінь проектувати, організовувати і реалізовувати пізнавальні, розвивальні та виховні аспекти педагогічної взаємодії на уроках образотворчого мистецтва у закладах загальної середньої освіти;

- формування майстерності творчо використовувати в мистецько-освітній діяльності надбань педагогіки, класичних і сучасних педагогічних досліджень з образотворчого мистецтва, новаторських ідей;

- розвиток самостійності та творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва;

- формування у здобувачів фахової передвищої мистецько-педагогічної освіти позитивну мотивацію до вивчення курсу і майбутньої професійної діяльності;

- забезпечити професійну готовність майбутніх педагогів-митців до створення умов для особистісного розвитку учнів, формування у школярів художньої культури, естетичного досвіду, емоційно-ціннісного ставлення до українського та світового образотворчого мистецтва;

Курс «Теорія і методика навчання мистецтв у закладах загальної середньої освіти (образотворче мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво»)» спрямований на формування у здобувачів фахової передвищої освіти таких професійних **компетентностей**:

**ЗК2** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

**ЗК5** Здатність до міжособистісної взаємодії.

**ЗК6** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

**ЗК7** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК1 Здатність враховувати в освітньому процесі вікові особливості учнів.  
СК2 Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі.  
СК3 Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей.  
СК4 Здатність до добору й застосування доцільних форм, методів, технологій та засобів навчання.

СК6 Здатність до формування мотивації та організації пізнавальної діяльності учнів.

СК7 Здатність до спілкування з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою педагогічного супроводу.

СК8 Здатність до забезпечення сприятливих умов в освітньому середовищі для кожного учня відповідно до його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

СК9 Здатність до планування освітнього процесу в межах посадових обов'язків .

СК10 Здатність до організації процесу навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти.

СК11 Здатність до використання освітніх інновацій у професійній діяльності.

СК12 Здатність до моніторингу педагогічної діяльності та визначення власних професійних потреб.

СК15 Здатність до попередження булінгу та протидії різними проявами насильства.

СК16 Здатність розуміти основи образотворчої грамоти, аналізувати історичні етапи розвитку образотворчого мистецтва, художні твори; використовувати спеціальну термінологію; усвідомлювати значення образотворчого мистецтва у вихованні учнівської молоді.

СК17 Здатність до оволодіння методологією образотворчої діяльності й засвоєння основ художньої майстерності.

СК19 Здатність добирати ефективні для художньо-творчого розвитку учнів форми, методи, засоби і технології студіювання образотворчого мистецтва.

СК20 Здатність до організації, проведення й оцінки результативності навчальних практик, виховних заходів та виставок творів образотворчого мистецтва.

СК 21 Здатність до здійснення дослідницької і навчально-пізнавальної діяльності та презентації її результатів.

Зміст підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання:

РН1 Здійснювати професійну діяльність державною мовою як усно, так і письмово.

РН2 Застосовувати ефективні моделі міжособистісної комунікації як в професійній діяльності, так і поза її межами.

РН3 Аналізувати можливості професійного розвитку з урахуванням умов педагогічної діяльності та індивідуальних запитів і потреб.

РН4 Враховувати вікові особливості учнів в освітньому процесі для забезпечення його ефективності.

PH5 Забезпечувати досягнення результатів навчання, визначених Державними стандартами освіти та типовими освітніми програмами.

PH6 Застосовувати між предметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

PH8 Сприяти формуванню мотивації учнів до навчання.

PH9 Використовувати ефективні форми, засоби і стратегії комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями.

PH10 Планувати освітній процес залежно від мети, індивідуальних особливостей учнів, специфіки діяльності закладу освіти.

PH11 Застосовувати інновації у професійній діяльності.

PH12 Оцінювати власну педагогічну діяльність відповідно до визначених критеріїв.

PH13 Формувати в учнів здатність до конструктивної міжособистісної взаємодії.

PH15 Застосовувати основні стратегії поведінки щодо попередження булінгу та протидії різним проявам насильства

PH16 Володіти теоретико-методичними знаннями у галузі образотворчого мистецтва, принципами та закономірностями організації навчання образотворчому мистецтву в закладах загальної середньої освіти.

PH17 Уміти застосовувати у професійній та творчій діяльності художні техніки і матеріали образотворчого мистецтва та володіти основами художньої майстерності.

PH18 Уміти розвивати творчу уяву, образне мислення та художній смак учнів.

PH21 Уміти здійснювати дослідницьку і навчально-пізнавальну діяльність у сферах психології, педагогіки, методики навчання образотворчого мистецтва та використовувати її результати у професійній діяльності.

### **3.Програма навчальної дисципліни**

**Змістовий модуль 1. Образотворче мистецтво і методика як предмет вивчення.**

**Тема 1. Вступ. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва, як педагогічна наука.**

Теоретичні основи методики викладання образотворчого мистецтва. Принципи. Державний стандарт початкової, середньої загальної освіти – галузь «Мистецтво». Мета і головні завдання викладання курсу «Методика навчання мистецтв у закладах загальної середньої освіти (образотворче мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво»)»

**Тема 2. Мета і завдання викладання образотворчого мистецтва в школі. Мистецтво, як особлива форма суспільної свідомості, основа художньої культури та його функції.**

Формування свідомого ставлення до образотворчої діяльності. Мета вивчення навчального предмета «Образотворче мистецтво». Мистецтво образотворення або образотворче мистецтво, як загальноосвітня дисципліна в школі. Значення занять образотворчим мистецтвом для розумового розвитку

учня, естетичного, художнього, сенсорного виховання. Методи навчання учнів образотворчої діяльності.

**Змістовий модуль 2. Доісторичний період. Розвиток мистецької освіти і методи викладання малювання у Європі у період XVI–XIX, XIX–XX століть. Мистецька освіта і образотворче мистецтво в Україні XIX–XX ст.**

**Тема 3. Історія виникнення та розвитку методів навчання малювання у давнину. Доісторичний період. Особливості навчання малюванню в різні епохи. Епоха Середньовіччя та Відродження. Епоха XV I–XIX ст. Розвиток мистецької освіти і методи викладання малювання у Європі у період XVI–XIX століть. Мистецька освіта і образотворче мистецтво в Україні XIX–XX ст.**

Історія виникнення та розвитку методів навчання малювання у давнину. Доісторичний період. Мистецька освіта і методи навчання малюванню в епоху Середньовіччя. Методи навчання малюванню у Відхід від традицій реалістичного мистецтва, використання зразків. Переважання релігійних сюжетів. Мистецька освіта і методи викладання у добу Відродження. Художники епохи Відродження і їх внесок у методику викладання малювання (Ченніно Ченніні, Альберті, Леонардо да Вінчі, Альбрехт Дюрер, Мікеланджело. «Метод обрубковки» та «Метод завіси»). Відродження, прагнення до реалістичного мистецтва: вивчення пропорцій, перспективи, пластичної анатомії, рисунку і живопису. Наукове обґрунтування теорії мистецтва та методики навчання мистецтву.

Академічна система художньої освіти в XVI - XII століттях (Педагогічні ідеї Я. А. Коменського, Д. Локка, Ж. Ж. Руссо, Гете). Роль І.Г. Песталоцці у становленні малювання як загальноосвітнього предмета. Учні та послідовники І. Г. Песталоцці (П. Шмід, брати Дюпої). Вклад у розвиток методів навчання малювання І. Д. Прейслера, Г. А. Гіппіуса. Академії мистецтв і школи образотворчого мистецтва у Європі.

Розвиток художньої освіти в Україні. Мистецька освіта і образотворче мистецтво в Україні XIX – XX ст.

**Змістовий модуль 3. Особливості професійної діяльності**

**Тема 4. Специфіка професійної діяльності художника, вчителя образотворчого мистецтва. Професійний портрет. Імідж. Планування роботи вчителя образотворчої діяльності.**

Специфіка професійної діяльності художника, вчителя образотворчого мистецтва. Інтерпретація твору образотворчого мистецтва як особливий вид діяльності педагога- художника. Професійний портрет. Компетентнісні виміри професії, імідж сучасного художника, вчителя образотворчого мистецтва. У навчальному процесі, використовуючи дидактичні матеріали та враховуючи системність, послідовність, доступність і цілісність виконання завдань з метою розвитку художньо-пізнавальної та творчої діяльності уміти скласти календарний план проведення уроків образотворчої діяльності. Методичні поради для вчителів і батьків.



## **Змістовий модуль 4. Навчально-методичне забезпечення**

### **Тема 5. Програма образотворчого мистецтва та її види. Календарно-тематичне планування на навчальний рік.**

Вивчення діючих програм з образотворчого мистецтва. Програма образотворчого мистецтва. Рекомендовані форми організації освітнього процесу та види навчальних занять. Календарно-тематичне планування. Вимоги до календарно-тематичного плану. Образотворчо-естетичне виховання школярів у контексті реалізації ідей концепції «Нова українська школа». Естетичне виховання особистості як актуальна проблема сучасної освіти. Вивчення інтегрованого курсу «Мистецтво» у 5-7 класах Нової української школи. Інтегрований курс «Мистецтво» у 8-9 класах. Зміст і структура модельних навчальних програм для учнів 8-9 класів.

Переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти. Каталог надання грифів. Про внесення змін до типової освітньої програми для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН від 09 серпня 2024 р № 1120. Модельні навчальні програми, навчальні програми.

### **Змістовий модуль 5. Зміст та організація уроків образотворчого мистецтва в школі. Основи кольорознавства.**

#### **Тема 6. Сучасний урок образотворчого мистецтва. Інтегрований курс «Мистецтво» як навчальна дисципліна. Планування роботи вчителя образотворчої діяльності.**

Планування роботи вчителя. Типи уроків та їх основні компоненти, компетентності. Методи, що відповідають окремим урокам. Сучасний урок. Основні дидактичні принципи навчання. Принцип виховуючого навчання, принцип науковості, систематичність, послідовність і доступність, принцип наочності, принцип ґрунтовності, принцип зв'язку навчання з практикою і життям, принцип доступності навчання та врахування індивідуальних особливостей учнів, принцип свідомості, активності та самостійності в навчанні, принцип індивідуального та колективного у навчанні, міцність засвоєння навчального матеріалу, принцип емоційності навчання, проблемне навчання. Роль принципів дидактики у навчально-виховному процесі з образотворчого мистецтва. Особливості уроку образотворчого мистецтва в школі. Урок як основна форма організації навчальної роботи. Класифікація уроків. Структурні елементи уроку. Орієнтовна структура уроку. Вимоги до організації уроків (дидактичні, організаційні, психологічні, етичні, гігієнічні). Оптимальне співвідношення сприйняття мистецтва і практичної художньої діяльності. Вплив уроків образотворчого мистецтва на виховання та розвиток учнів. Зв'язок уроків сприйняття і прикладної діяльності. Методи проведення практичних занять.

## **Тема 7. Структура уроку. Складання плану-конспекту уроку. Облік успішності школярів. Педагогічний малюнок на класній дошці.**

Педагогічний малюнок, його призначення. Види педагогічного малюнку. Обладнання уроків образотворчого мистецтва. Тема, мета. Структура уроку:

- Організаційна частина;
- Актуалізація опорних знань;
- Мотивація навчальної діяльності;
- Пояснення нового матеріалу або вивчення;
- Практична робота;
- Підсумок уроку. Домашнє завдання.

Важливість оцінювання учнівських робіт у навчанні образотворчому мистецтву. Оцінювання нормативна база. Види обліку успішності. Критерії оцінювання.

## **Тема 8. Розробка наочного матеріалу відповідно до навчальних тем.**

Демонстраційні матеріали, їх значення у навчанні образотворчого мистецтва. Предметні наочні посібники, моделі, муляжі. Твори мистецтва образотворчого, музичного, роботи учнів. Методичні таблиці. Вимоги до шрифтів та виготовлення наочних посібників.

## **Тема 9. Інклюзія. Особливості викладання образотворчого мистецтва для учнів з ООП (Особливими освітніми потребами).**

Основні аспекти інклюзивного викладання: індивідуальний підхід: врахування фізичних, когнітивних, емоційних і соціальних особливостей учнів. Підготовка індивідуальних навчальних планів (ІНП) для кожного учня. Розробка різнорівневих завдань, які відповідають можливостям дитини. Адаптація матеріалів і інструментів: (використання великих форматів паперу, яскравих кольорів та нетоксичних матеріалів); застосування спеціальних інструментів (напр. адаптованих пензлів, текстурованих матеріалів). Використання мультимедійних засобів, таких як інтерактивні дошки чи планшети. Створення сприятливого середовища, мінімізація відволікаючих факторів. Акцент на емоційну виразність. Використання творчих вправ, які сприяють вираженню емоцій, зменшення тривожності та стресу. Використання формувального оцінювання для учнів з ООП.

## **Тема 10. Використання технічних засобів навчання на уроках образотворчого мистецтва. Форми і методи проведення практичних занять.**

Використання технічних засобів навчання на уроках образотворчого мистецтва. Види технічних засобів навчання. Особливості використання технічних засобів навчання та значення їх у проведенні уроку образотворчого мистецтва. Художнє сприйняття на уроках образотворчого мистецтва. Розвиток мотиваційної сфери художньо-творчої обдарованості дітей, створення емоційної атмосфери на уроці. Виховання естетичного ставлення до життя.

**Тема 11. Основи кольорознавства. Розвиток в учнів почуття кольору.** Просторові властивості кольорів та їх систематизація. Основні і похідні кольори. Світлотіньовий і кольоровий контрасти. Способи змішування фарб. Гармонія кольорів і поняття норми. Гармонія взаємодоповнюючих кольорів.

Композиція кольорів, завдання і прийоми роботи з фарбами. Психофізіологічна дія кольору на людину. Хроматичні та ахроматичні кольори. Характеристики кольору: Кольоровий тон, світлота, насиченість. Кольоровий спектр. Сприймання кольорів та робота з фарбами. Орієнтовні норми вибору кольорів дітьми різного віку.

**Змістовий модуль 6. Методика проведення уроків образотворчого мистецтва: основи образотворчої грамоти та психологія діяльності школярів різного віку.**

**Тема 12. Оволодіння жанрами образотворчого мистецтва та естетичне виховання школярів методами мистецтва.**

Правила зображення форми предметів. Співрозмірність предметів, пропорції. Силуетне зображення та способи його виконання у початкових класах. Основні етапи побудови лінійного малюнка у середніх класах. Малювання різнотипових натюрмортів на уроках мистецтва. Використання в роботі з учнями різних матеріалів і технік. Мистецтво графіки. Техніки нетрадиційного малювання. Монотипія, симетрична монотипія. Набризк, кляксографія, ниткографія, гратографія, ебру тощо. Засоби образотворчої мови і художні техніки.

**Тема 13. Види практичної діяльності учнів на уроках образотворчого мистецтва. Засоби образотворчої мови і художні техніки.**

Зображення на площині: Особливості малювання з природи. Методика проведення уроків малювання з природи, уяви та пам'яті. Лінійний і тональний малюнок. Передача простору і об'єму на площині. Особливості зображення простору на площині. Закони лінійної і повітряної перспективи. Сприймання та зображення відкритого простору. Пейзажі на уроках.

**Тема 14. Психологія образотворчої діяльності школярів різного віку.**

Вплив уроків образотворчого мистецтва на виховання та розвиток дітей молодшого шкільного віку. Середнього шкільного віку. Підліткового віку. Психологія особистості підлітка (5-7 класи). Значення образотворчої діяльності для психічного розвитку дитини. Етапи образотворчості дитини. Знакова функція малювання дитини. Сміслові навантаження дитячих малюнків. Тенденції в розвитку дитячого малюнка. Вікові характеристики художньо-творчого розвитку учнів, які займаються образотворчим мистецтвом. Джерела і складові художньо-творчої активності особистості. Методи художньо-творчого розвитку школярів на уроках образотворчого мистецтва.

**Тема 15. Основи композиції. (категорії, закони, засоби, прийоми). Вивчення основ композиції.**

Поняття «Композиція» та його різні значення. Місце і роль композиції у вихованні учнів засобами образотворчого мистецтва. Значення композиції у вивченні образотворчого мистецтва. Композиційні закони, принципи, засоби і прийоми. Засоби композиції. Види композиції.

**Тема 16. Зображення людей і тварин, птахів на уроках образотворчого мистецтва. Ліплення та скульптура в шкільному курсі образотворчого мистецтва.**

Об'ємно-просторові і візуальні (пластичні) види і жанри. Мистецтво скульптури, об'єм, форма, фактура. Рельєф, кругла скульптура. Методика виконання зображень в об'ємі на уроках образотворчого мистецтва. Ліплення в об'ємі – методика роботи. Портрет – жанр образотворчого мистецтва. Види портретів на уроках мистецтва. Зображення різнотипових портретів. Зображення фігури людини на уроках образотворчого мистецтва. Ліплення фігури людини. Зображення тварин. Методи зображення тварин на уроках образотворчого мистецтва. (малювання, ліплення).

**Тема 17. Архітектура, дизайн, образотворче і ДПМ. Декоративно-прикладне мистецтво та художнє конструювання в шкільному курсі образотворчого мистецтва.**

Малювання на теми та ілюстрування літературних творів – важливий вид навчання дітей молодшого віку. Декоративно-ужиткова діяльність та її особливості. Методика навчання декоративного мистецтва. Завдання декоративно-ужиткового мистецтва. Ознайомлення учнів з поняттям декоративно-ужиткового мистецтва, художнього конструювання. Декоративна діяльність на уроках образотворчого мистецтва. Архітектура, як вид образотворчого мистецтва.

**Змістовий модуль 7. Методика викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 8 – 9 класах.**

**Тема 18. Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 8 класі.**

Методика розпізнавання стилів мистецтва. Мистецтво античності, пам'ятки мистецтва Північного Причорномор'я. Методика вивчення мистецтва Візантії та Київської держави. Романська архітектура, лицарський кодекс. Методика вивчення мистецтва готики. Ідеї й образи ренесансу. Методика вивчення мистецтва північного Відродження. Бароко: архітектура, скульптура, живопис, музика бароко. Українське бароко. Методика вивчення стилів мистецтва: рококо, класицизм, романтизм, реалізм.

**Тема 19. Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 9 класі.**

Методика вивчення мистецтва сучасності. Імпресіонізм. Постімпресіонізм. Краса миті, що вислизає. Методика вивчення модерну. Модерн: декоративна вишуканість образів. Стиль модернізм. Постмодернізм. Методика вивчення екранних видів мистецтва. Кінематограф. Кінематографічні школи. Телебачення. Ілюзорний світ.

**Змістовий модуль 8. Позакласна і позашкільна робота з образотворчого мистецтва**

**Тема 20. Особливості позакласної і позашкільної роботи з образотворчого мистецтва.**

Позакласна і позашкільна робота з образотворчого мистецтва. Роль і місце образотворчого мистецтва в позакласній та позашкільній роботі. Ефективність і

доцільність проведення позакласних та позашкільних занять з образотворчого мистецтва. Суть, мета і завдання позакласної роботи з образотворчого мистецтва. Методи роботи з гуртківцями. Програма позакласних занять з образотворчого мистецтва. Художня школа як вид позашкільної роботи. Будинок дитячої творчості. Методика роботи з дітьми в умовах позашкільної та позакласної діяльності педагога. Гуртки. Методичне забезпечення. Складання планів-конспектів занять. Розробка наочних матеріалів.

#### **Тема 21. Особливості проведення занять гуртка.**

Гурткова робота з образотворчого мистецтва у школі. Суть, мета, завдання гурткової діяльності. Види гуртків за змістом. Організація естетичного виховання школярів засобами образотворчого мистецтва у позаурочний час.

### **Змістовий модуль 9. Художнє оформлення і технічне забезпечення кабінету мистецтва. Матеріально-технічне забезпечення.**

#### **Тема 22. Кабінет образотворчого мистецтва і його обладнання.**

Візуальні засоби інформації та оформлення школи. Інтер'єр і обладнання кабінету обр. Мистецтва. Матеріально-технічне забезпечення уроків. Значення кабінету образотворчого мистецтва. Обладнання предметного кабінету образотворчого мистецтва. Художнє оформлення кабінету. Візуальні засоби інформації та оформлення школи. Інтер'єр і обладнання кабінету образотворчого Мистецтва. Матеріально-технічне забезпечення уроків.

## **4. Структура навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекц.		прак.	семін.	лаб.	с. р.	
<b>Змістовий модуль 1. Образотворче мистецтво і методика як предмет вивчення. Основи, методика викладання образотворчого мистецтва.</b>						
<b>5 семестр</b>						
Тема 1. Вступ. Методика викладання образотворчого мистецтва, як педагогічна наука.	4	2	1			1
Тема 2. Мета і завдання викладання образотворчого мистецтва в школі.	6	2	2			2
<b>Разом за змістовим модулем 1</b>	<b>10</b>	<b>4</b>	<b>3</b>			<b>3</b>
<b>Змістовий модуль 2. Доісторичний період. Розвиток мистецької освіти і методи викладання малювання у Європі у період XVI–XIX, XIX–XX століть. Мистецька освіта і образотворче мистецтво в Україні XIX–XX ст.</b>						
Тема 3. Особливості	5	2	1			2

навчання малюванню в різні епохи. Розвиток мистецької освіти і методи викладання малювання у Європі у період XVI–XIX століть.						
<b>Разом за змістовим модулем 2</b>	<b>5</b>	<b>2</b>	<b>1</b>			<b>2</b>
<b>Змістовий модуль 3. Особливості професійної діяльності</b>						
Тема 4. Специфіка професійної діяльності художника, вчителя образотворчого мистецтва.	6	2	2			2
<b>Разом за змістовим модулем 3</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>2</b>			<b>2</b>
<b>Змістовий модуль 4. Навчально-методичне забезпечення</b>						
Тема 5. Програма образотворчого мистецтва. Календарно-тематичне планування на навчальний рік.	6	2	2			2
<b>Разом за змістовим модулем 4</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>2</b>			<b>2</b>
<b>Змістовий модуль 5. Зміст та організація уроків образотворчого мистецтва в школі. Навчальні заняття різних типів. Основи кольорознавства. Розвиток в учнів почуття кольору.</b>						
Тема 6. Сучасний урок образотворчого мистецтва. Інтегрований курс «Мистецтво» як навчальна дисципліна у 5-7 класах.	6	2	2			2
Тема 7. Структура уроку. Складання плану-конспекту уроку.	6	2	2			2
Тема 8. Розробка наочного матеріалу відповідно до навчальних тем.	6	2	2			2
<b>Разом за 5 семестр</b>	<b>18</b>	<b>16</b>	<b>14</b>			<b>15</b>
<b>Разом за навчальним планом</b>	<b>45</b>	<b>16</b>	<b>14</b>			<b>15</b>
Тема 9. Інклюзія. Особливості викладання образотворчого мистецтва для учнів з ООП (Особливими освітніми потребами).	12	4	4			4

Тема 10. Використання технічних засобів навчання на уроках образотворчого мистецтва.	5	2	1			2
Тема 11. Основи кольорознавства. Розвиток в учнів почуття кольору.	5	2	1			2
<b>Разом за змістовим модулем 5</b>	<b>22</b>	<b>8</b>	<b>6</b>			<b>8</b>
<b>Змістовий модуль 6. Методика проведення уроків образотворчого мистецтва. Основи образотворчої грамоти. Психологія образотворчої діяльності школярів різного віку</b>						
Тема 12. Оволодіння засобами художньої виразності, знайомство з технікою виконання творів образотворчого мистецтва.	12	4	4			4
Тема 13. Види практичної діяльності учнів на уроках образотворчого мистецтва.	10	6	2			2
Тема 14. Психологія образотворчої діяльності школярів різного віку. Вплив уроків образотворчого мистецтва на виховання.	12	4	4			4
Тема 15. Основи композиції. (категорії, закони, засоби, прийоми). Вивчення основ композиції.	10	4	2			4
Тема 16. Зображення людей і тварин, птахів на уроках образотворчого мистецтва. Ліплення та скульптура в шкільному курсі.	14	6	4			4
Тема 17. Архітектура, дизайн, образотворче, і ДПМ. Декоративно-прикладне мистецтво і його види.	10	4	2			4
<b>Разом за змістовим модулем 6</b>	<b>68</b>	<b>28</b>	<b>18</b>			<b>22</b>
<b>Разом за 6 семестр</b>	<b>90</b>	<b>36</b>	<b>24</b>			<b>30</b>
<b>Разом за навчальним планом</b>	<b>90</b>	<b>36</b>	<b>24</b>			<b>30</b>
<b>Змістовий модуль 7. Методика викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 8 – 9 класах.</b>						

Тема 18. Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 8 класі.	9	4	2			3
Тема 19. Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 9 класі.	11	4	4			3
<b>Разом за змістовим модулем 7</b>	<b>20</b>	<b>8</b>	<b>6</b>			<b>6</b>
<b>Змістовий модуль 8. Позакласна і позашкільна робота з образотворчого мистецтва.</b>						
Тема 20. Особливості позакласної і позашкільної роботи з образотворчого мистецтва.	9	4	2			3
Тема 21. Особливості проведення занять гуртка. Гурткова робота з образотворчого мистецтва у школі.	9	4	2			3
<b>Разом за змістовим модулем 8.</b>	<b>18</b>	<b>8</b>	<b>4</b>			<b>6</b>
<b>Змістовий модуль 9. Художнє оформлення і технічне забезпечення кабінету мистецтва. Матеріально-технічне забезпечення.</b>						
Тема 22. Кабінет образотворчого мистецтва і його обладнання. Матеріально-технічне забезпечення.	7	2	2			3
<b>Разом за змістовим модулем 9.</b>	<b>7</b>	<b>2</b>	<b>2</b>			<b>3</b>
<b>Разом за 7-й семестр.</b>	<b>45</b>	<b>18</b>	<b>12</b>			<b>15</b>
<b>Разом годин за навчальним планом.</b>	<b>45</b>	<b>18</b>	<b>12</b>			<b>15</b>

### 5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Доісторичний період. Методика викладання образотворчого мистецтва, як педагогічна наука. Теоретичні основи методики викладання образотворчого мистецтва. Принципи.	2
2	Мета і завдання викладання образотворчого мистецтва в школі. Мистецтво, як особлива форма суспільної свідомості, основа художньої культури та його функції.	2
3	Доісторичний період. Особливості навчання	2



	малюванню в різні епохи. Епоха Середньовіччя та Відродження. Епоха XV I –XIX ст. Розвиток мистецької освіти і методи викладання малювання у Європі у період XVI–XIX століть. Мистецька освіта і образотворче мистецтво в Україні XIX–XX ст.	
4	Специфіка професійної діяльності художника, вчителя образотворчого мистецтва. Професійний портрет. Імідж. Планування роботи вчителя образотворчої діяльності.	2
5	Програма образотворчого мистецтва. Календарно-тематичне планування на навчальний рік. Модельна програма. Навчальна програма. Критерії оцінювання.	2
6	Сучасний урок образотворчого мистецтва. Типи та дидактична структура. Типи навчальних занять з образотворчого мистецтва. Інтегрований курс «Мистецтво» як навчальна дисципліна. Планування роботи вчителя образотворчої діяльності.	4
7	Структура уроку. Складання плану-конспекту уроку. Облік успішності школярів. Педагогічний малюнок на класній дошці.	4
8	Розробка наочного матеріалу відповідно до навчальних тем (методичних таблиць, роздаткових матеріалів тощо).	4
9	Використання технічних засобів навчання на уроках образотворчого мистецтва. Форми і методи проведення практичних занять.	4
10	Психологія образотворчої діяльності школярів різного віку. Вплив уроків образотворчого мистецтва на виховання та розвиток дітей молодшого шкільного віку.	3
11	Оволодіння засобами художньої виразності, знайомство з технікою виконання творів образотворчого мистецтва. Жанри образотворчого мистецтва. Естетичне виховання школярів методами образотворчого мистецтва.	2
12	Види практичної діяльності учнів на уроках образотворчого мистецтва. Засоби образотворчої мови і художні техніки.	2
13	Основи кольорознавства. Розвиток в учнів почуття кольору. Просторові властивості кольорів та їх систематизація.	2
14	Основи композиції. (категорії, закони, засоби, прийоми). Вивчення основ композиції.	2
15	Зображення людей і тварин, птахів на уроках образотворчого мистецтва. Ліплення та скульптура в шкільному курсі образотворчого мистецтва.	2
16	Архітектура, дизайн, образотворче, і ДПМ. Декоративно-прикладне мистецтво і його види. Декоративно-прикладне мистецтво та художнє конструювання в шкільному курсі образотворчого мистецтва.	2

17	Особливості викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 8-9 класах.	2
18	Особливості проведення занять гуртка. Гурткова робота з образотворчого мистецтва у школі. Педагогічний малюнок на класній дошці.	2
19	Кабінет образотворчого мистецтва і його обладнання. Матеріально-технічне забезпечення.	2
<b>Всього годин</b>		<b>47</b>

### 6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Питання для самостійного опрацювання, практичні завдання	Кількість годин
1	Опрацювати визначену науково-педагогічну літературу щодо проблем методичної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва	2
2	Сутність понять «естетичне» та «художнє» виховання; завдання та шляхи здійснення естетичного та художнього виховання.	2
3	Проаналізувати особливості навчання малюванню в Середньовіччі та епоху Відродження.	2
4	Підібрати цитати відомих педагогів митців про важливість образотворчого мистецтва та його виховний вплив	3
5	Проаналізувати і законспектувати провідні європейські системи навчання образотворчому мистецтву	2
6	Образотворче мистецтво як засіб естетичного та художнього розвитку школярів. Інші виховні можливості та загально розвиваючі задачі уроків образотворчого мистецтва.	2
7	Виконати аналіз уроку образотворчого мистецтва.	4
8	Дидактичні ігри на уроках образотворчого мистецтва.	3
9	Розвиток здібностей до малювання у дітей (дошкільного віку, підліткового віку (у зв'язку з образотворчою діяльністю та керівництвом нею).	2
10	Законспектувати та проаналізувати базові поняття і терміни, які мають засвоїти школярі на уроках образотворчого мистецтва.	3
11	Створити мультимедійну презентацію на тему: «Особливості образотворчого мистецтва як предмета, що формує мистецький світогляд школяра і роль педагога-художника в цьому процесі».	3
12	Аналіз програми образотворчого мистецтва. Зв'язок образотворчого мистецтва з іншими учбовими дисциплінами. Складання календарно-тематичного планування на	3

	навчальний рік.	
13	Специфіка уроку образотворчого мистецтва. Скласти план-конспект уроку.	3
14	Методика використання наочності, технічних засобів та сучасних комп'ютерних технологій в процесі навчально-виховної роботи з образотворчого та декоративного мистецтва.	3
15	Створити мультимедійну презентацію на тему: «Естетичне сприйняття дійсності на уроках образотворчого мистецтва, місце у програмі даного виду діяльності, її виховна значимість»	3
16	Специфіка уроків-бесід, їх значення у формуванні естетичних ідеалів школярів.	3
17	Оцінка дитячої творчої роботи. Розуміння оцінки дитячої творчості (в широкому та вузькому змісті). Загально педагогічні вимоги до оцінки дитячої роботи. Практична організація оцінки та аналізу дитячих робіт.	3
18	Особливості педагогічного малюнку, його роль у підвищенні ефективності проведення уроків образотворчого мистецтва.	4
19	Опрацювати концепцію «Нова українська школа».	2
20	Аналіз професійної діяльності вчителів - новаторів Тернопільської області, використання їх досвіду образотворчого мистецтва.	2
21	Розділ «Форма (пропорції, конструкція)» в курсі образотворчого мистецтва в початкових класах.	2
22	Виконання наочності за темами програми образотворчого мистецтва. Лінійна і повітряна перспектива.	2
23	Композиційна діяльність на уроках образотворчого мистецтва. Розвиток у учнів композиційного чуття та мислення в процесі навчання образотворчому мистецтву.	2
24	Виконання наочності за темами програми образотворчого мистецтва. Вивчення основ кольорознавства.	2
25	Виконання наочності за темами програми образотворчого мистецтва. Зображення людини і тварин на уроках образотворчого мистецтва.	2
26	Виконання наочності за темами програми образотворчого мистецтва. Ліплення на уроках образотворчого мистецтва.	1
27	Декоративно-прикладна діяльність в курсі образотворчого мистецтва в школі.	1
28	Нетрадиційні матеріали і техніки для занять образотворчого мистецтва, їх характерні виражальні	2

	можливості і особливості.	
29	Позакласна та позашкільна робота з образотворчого мистецтва. Креативні факультативи та гуртки.	2
	<b>Разом</b>	<b>70</b>

## **7. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських (практичних) заняттях**

**1-2 бали** – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями; робить помилки в застосуванні основ образотворчої грамоти.

**3 бали** – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання практичних завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

**4 бали** – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує практичні завдання.

**5 балів** – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

## **8. Методи навчання**

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекція (лекція-інформація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-демонстрація, лекція-візуалізація), практичні заняття, бесіда, розповідь, практичні та дослідні роботи, самостійна робота, спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, брейнсторм, метод проєктів, художньо-педагогічний аналіз творів образотворчого мистецтва тощо.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

## **9. Методи контролю**

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи.

Підсумковий контроль: екзамен у 7- ому семестрі.

## **11. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Методика навчання мистецтв у закладах загальної середньої освіти (образотворче мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво»)»**

**Оцінку «5», «відмінно»** – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який на високому рівні володіє теоретико-методологічними знаннями у сфері навчання образотворчому мистецтву учнів початкових та середніх класів. Уміє максимально використовувати у педагогічній діяльності набуті знання і практичні уміння, успішно розв'язує проблеми особистісного розвитку учнів, формування у школярів образотворчої грамоти, естетичного досвіду та смаку, емоційно-ціннісного ставлення до українського та світового образотворчого мистецтва. Виявляє високий рівень світосприйняття і світовідчуття мистецького мислення, потребу в художньо-педагогічній діяльності, самовдосконаленні. Демонструє готовність до ефективного здійснення навчання образотворчого мистецтва в закладах загальної середньої освіти.

**Оцінку «4», «добре»** – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який володіє навчально-програмовим матеріалом у процесі розв'язання творчих завдань з курсу, однак допускає термінологічні помилки, не завжди логічно використовує теоретичні знання. Virізняється стандартністю художньо-педагогічного мислення. Потребує вдосконалення умінь та навичок, здобутих під час вивчення навчальної дисципліни, розвитку рівня професійної мотивації.

**Оцінку «3», «задовільно»** – здобувач фахової передвищої освіти, який виявляє знання і розуміння основних аспектів проблеми навчання образотворчому мистецтву школярів, проте вони недостатньо глибокі та осмислені. Інколи демонструє алогічність у відтворенні навчального матеріалу. Виявляє вміння частково аналізувати теоретичні аспекти проблем навчання образотворчому мистецтву школярів, проте робить неточні висновки. Не вміє застосувати здобуті знання для вирішення образотворчо-педагогічних проблем, які виникають у процесі здійснення навчальної діяльності.

**Оцінку «2», «незадовільно»** – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення навчальної дисципліни. Демонструє елементарні знання теоретичного матеріалу. Не здобув практичних умінь і навичок, необхідних для образотворчо-освітньої діяльності в закладах загальної середньої освіти. Не вміє логічно мислити і висловлювати свою думку.

### **10. Методичне забезпечення**

Навчально-методичне забезпечення, періодичні видання, методичні посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

### **11. Рекомендована література** **Базова**

1. Гнатюк М. В. «Образотворче мистецтво : методика викладання». для студентів спец. «Початкова освіта». Івано-Франківськ : ПНУ, 2008. 32 с.

2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» Стаття 17. Оцінювання результатів навчання учнів та їх атестація

3. Інструкція з ведення класного журналу учнів 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (наказ МОН від 03.06.2008 N 496) 3.1. Основними видами оцінювання навчальних досягнень учнів є поточне та підсумкове (тематичне, семестрове, річне).

4. Кардашов, В. М. Художньо-творчий розвиток особистості: теоретичний та методичний виміри : монографія. 2-е вид., доп. Мелітополь : ТОВ «ВД ММД», 2009. 264 с.

5. Климова, Л. В. Ланіна І. В. Образотворче мистецтво. 2 кл.: плани-конспекти. Харків : Ранок, 2006. 95 с.

6. Ковальов, О. Є. Образотворче мистецтво, 1-7 класи: навч. посібник Суми : Універсальна книга, 2019. 318 с.

7. Крвавич, Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво у 3-х ч. : навч. посібник для студентів ВНЗ. Ч. 1. Львів: Світ, 2003. 256 с.

8. Красовська, О. О. Образотворче мистецтво з методикою викладання у початковій школі : навч. Посібник. Львів : «Новий Світ-2000», 2020. 292 с.

9. Масол Л. Виховний потенціал мистецтва – джерело освітніх інновацій. Мистецтво та освіта. 2001. Вип. № 1. С. 2-5.

10. Мистецтво: навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (1-4 класи). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli> (дата звернення: 10.07.2022 р.).

11. Мистецтво: навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (5-9 класи). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli> (дата звернення: 10.07.2022 р.).

12. Ничкало Н. Мистецтво розвитку особистості. Чернівці: Зелена Буковина, 2007. 255 с.

13. Нова Українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 20.07.2022 р.).

14. Образотворче мистецтво 1-7 класи: навч.-метод. посібник для вчителів / Г. А. Полякова, Л. І. Божко, О. О. Лейбіна та ін. Харків : Скорпион, 2001. 160 с.

15. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. Київ: Освіта України, 2008. 274 с.

16. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання наказ МОН від 02.-08-2024 № 1093 Основні види: формувальне, підсумкове, державна підсумкова атестація (!) Тематичне – за потреби (для отримання інформації щодо рівня досягнення ОРН, визначених в окремому елементі програми). Результати ТО можуть бути використаня для коригування освітнього процесу.

17. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання наказ МОН від 02.-08-2024 № 1093.

18. Рубля, Т. Є., Рубля І. А. Образотворче мистецтво: підручник для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ – Ірпінь : Перун, 2007. 206 с.
19. Рубля, Т. Є., Федун С. І. Образотворче мистецтво: підручник для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ – Ірпінь : Перун, 2006. 142 с.
20. Рубля, Т. Є. Федун С. І. Образотворче мистецтво: підручник для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ – Ірпінь : Перун, 2007. 192 с
21. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька: навчальний посібник. Тернопіль, 2005. 360 с.
22. Трач С. К. Уроки образотворчого мистецтва. 3 клас: посібник для вчителя. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2006. 104 с.
23. Фесенко Л. В. Образотворче (візуальне) мистецтво. 5-7 класи: програма курсу. Тематичне планування. Розробки уроків. Харків : Ранок, 2004. 384 с.
24. Шалаєва Г. П. Вчимося малювати: посібник. Київ : Країна мрій, 2008. 224 с.
25. Шестобуз О. С. Образотворче мистецтво з методикою викладання в початкових класах : навч.-метод. посібник. Чернівці : ЧНУ, 2011. 140 с.

#### **Допоміжна**

1. Абрамович, С. Д., Тілло М. С., Чикарькова М. Ю. Культурологія: навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ : Кондор, 2007. 348 с.
2. Веселкові барви на уроках образотворчого мистецтва: (на допомогу педагогічним працівникам загальноосвітніх та позашкільних закладів освіти). Харків : Ранок, 2005. 112 с.
3. Жорнова О. І. Теорія і методика формування культуротворчості. Запоріжжя: Дике поле, 2006. 416 с.
4. Зюзіна Т. Зарубіжні моделі використання мистецтва в системі загальної освіти. Мистецтво та освіта. 2011. Вип. № 4. С. 2–7.
5. Климова, Л. В., Ланіна І. В. Образотворче мистецтво. 2 кл.: плани-конспекти. Харків : Ранок, 2006. 95 с.
6. Кондрацька Л. Сучасні технології підготовки майбутніх учителів мистецтва. Мистецтво та освіта. 2003. Вип. № 2. С. 7–11.
7. Масол Л. Виховний потенціал мистецтва – джерело освітніх інновацій. Мистецтво та освіта. 2001. Вип. № 2. С. 28–35.
8. Масол Л. Концепція загальної мистецької освіти. Мистецтво та освіта. 2004. Вип. № 1. С. 2–5.
9. Масол Л. Новий стандарт мистецької освіти: науковий коментар до основних змін. URL: [http://ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2014/09/l.masol\\_.doc](http://ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2014/09/l.masol_.doc) (дата звернення: 13.07.2022 р.).
10. Мельник, В. М. Український декоративний розпис на уроках образотворчого мистецтва : посібник для вчителів, учнів, студентів Тернопіль : Підручники і посібники, 2003. 64 с.
11. Мельник, В. М. Український декоративний розпис на уроках образотворчого мистецтва : посібник для вчителів, учнів, студентів Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. 64 с.

12. Ночвінова, О. В., Марчук Ж. С., Хребто Т. С. .Образотворче мистецтво. 5 клас: тематичне планування та розробки уроків. Харків : Ранок, 2006. 192 с.
13. Ночвінова О. В., Марчук Ж. С., Хребто Т. С. Образотворче мистецтво. 5 клас: тематичне планування та розробки уроків. Харків : Ранок, 2008. 192 с.
14. Образотворче мистецтво. 3 кл. : плани-конспекти / Л. В. Климова, І. В. Ланіна, Л. І. Божко та ін. Харків : Ранок, 2006. 112 с.
15. Образотворче мистецтво 1-7 класи: навч.-метод. посіб. для вчителів / Г. А. Полякова, Л. І. Божко, О. О. Лейбіна та ін. Харків : Скорпион, 2001. 160 с.
16. Сердюк І. І., Семеніхіна С. М. Образотворче мистецтво. 6 клас: тематичне планування та розробки уроків. Харків : Ранок, 2006. 256 с. (Майстер-клас).
17. Сердюк І. І., Семеніхіна С. М. Образотворче мистецтво. 6 клас: тематичне планування та розробки уроків. Харків : Ранок, 2008. 256 с. (Майстер-клас).
18. Сердюк І. І., Сердюк Ф. М., Семеніхіна С. М. Образотворче мистецтво. 7 клас: тематичне планування та розробки уроків. Харків : Ранок, 2008. 272 с. (Майстер-клас).
19. Федун С. І., Чорний О. В. Українська художня культура. 10 клас : книжка для вчителя. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 120 с.
20. Фесенко Л. В. Образотворче (візуальне) мистецтво. 5-7 класи: програма курсу. Тематичне планування. Розробки уроків. Харків : Ранок, 2004. 384 с.
21. Художня культура : підручник для 11 кл. загальноосвіт. навч. закладів; рівень стандарту / Н. Є. Миропольська, Л. М. Масол, Е. В. Белкіна, О. В. Гайдамака ; за заг. ред. Н. Є. Миропольської. Харків : Ранок, 2011. 175 с.
22. Художня культура України : навч. посібник для загальноосвіт. навч. закладів України / Л. М. Масол, С. А. Ничкало, Г. І. Веселовська, О. І. Оніщенко ; за заг. ред. Л. М. Масол; Інститут проблем виховання АПН України. Харків : Ранок, 2010. 239 с.
23. Шалаєва Г. П. Вчимося малювати: посібник. Київ : Країна мрій, 2008. 224 с.
24. Трач С. К. Уроки образотворчого мистецтва. 1 клас: посібник для вчителя. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2005. 112 с.
25. Трач С. К. Уроки образотворчого мистецтва. 2 клас : посібник для вчителя. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2005. 96 с.
26. Трач С. К. Уроки образотворчого мистецтва. 3 клас : посібник для вчителя. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2007. 104 с.
27. Трач С. К. Уроки образотворчого мистецтва. 4 клас: посібник для вчителя. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2006. 120 с.
28. Шмагало Р. Мистецька освіта в Україні середини ХІХ -середини ХХ ст.: структурування, методологія, художні позиції: монографія. Львів: Українські технології, 2005.



29. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>
30. <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/>
31. [Електронна бібліотека \(imzo.gov.ua\) https://lib.imzo.gov.ua/](https://lib.imzo.gov.ua/)

## **ТИПОВІ ПРОГРАМИ**

1. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 )

2. Міністерство освіти і науки України. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Масол Л. М.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090)

3. Навчальна програма «Мистецтво 5 клас». Навчальна програма укладена на основі Модельної програми «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.), «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795). Зміст навчальної програми забезпечує підручник «Мистецтво» інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти (автор Людмила Масол). Укладач навчальної програми вчитель образотворчого та музичного мистецтва. ОЗО «Потіцький лицей Миронівської міської ради Київської області». Сорока Галина Петрівна.

4. Навчальна робоча програма з курсу «Образотворче мистецтво» розроблена на основі законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепції Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»), на основі Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09. 2020 р. № 898), а також модельної навчальної програми «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автор Масол Л. М.). «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090).